

УДК 614.2(083.97).002.6(477)

МІЖГАЛУЗЕВА КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА «ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ»: РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ В 2009 РОЦІ

О.Р. Ситенко, В.І. Аксенова, Т.М. Смірнова (Київ)

Державна установа «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Резюме. Наведено основні результати виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 рр. (за 2009 р.).

Ключові слова: моніторинг, результати виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації», заходи.

Стратегією Всесвітньої організації охорони здоров'я передбачено створення та проведення політики досягнення здоров'я для всіх на рівні країни, регіональному і місцевому рівнях.

Враховуючи, що Україна прагне дотримуватися стратегічних цілей і завдань політики «Здоров'я для всіх», доцільність створення в 2002 р. та виконання державної програми, яка базується на принципах і стратегіях цієї політики, є очевидною.

На виконання Указу Президента України від 8.08.2000 р. №263/2000 «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України» та протокольного рішення засідання Всеукраїнської координаційної ради з питань духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян від 15.11.2000 р. була розроблена Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 р. №14) [1–5].

Виконавцями зазначеної програми на державному рівні є 18 міністерств України, 6 державних комітетів, Державний департамент України з питань виконання покарань, Національна академія наук, Національна академія медичних наук, Національна академія педагогічних наук, Центральний комітет профспілки працівників охорони здоров'я, управління охорони здоров'я обласних, Севастопольської міської держадміністрації та Головне управління охорони здоров'я Київської міської держадміністрації [6;7].

Мета роботи – ознайомити організаторів охорони здоров'я та науковців з основними результатами моніторингу виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» за 2009 р.

У дослідженні використано аналітичний метод.

Результати дослідження та їх обговорення

У 2009 р., як і у попередні роки, зросли обсяги видатків на охорону здоров'я. За оперативними даними, у 2009 р. загальний обсяг видатків зведеного бюджету виконано у сумі близько 32 325 млн грн, із них: державний бюджет – 5347 млн грн, місцевий – 26 925,4 млн грн, що в розрахунку на душу населення становило 697,0 грн (на 33,0 грн більше, ніж у 2008 р.). Видатки МОЗ з державного бюджету профінансовано в сумі 4880,3 млн грн, що становило 95,0% від плану року: охорони здоров'я – 3487,9 млн грн, або на 95,0% від планових показників, освіта – 611,5 млн грн, або на 100%; наукові установи – 49,7 млн грн, або на 100%; культура – 10,3 млн грн, або на 100%; управління – 70,0 млн грн, або на 99,0%; видатки резервного фонду – 604,3 млн грн (100,0%), видатки Стабілізаційного фонду – 46,6 млн грн (46,4%).

Лікарняний фонд характеризувався низьким рівнем забезпечення ліжками. В середньому забезпеченість ліжками по Україні коливалась від 74,5 у Житомирській до 99,0 у Дніпропетровській областях; по Україні – 87,7 на 10 тис. населення, що значно менше, ніж у країнах Європейського Союзу.

У 2009 р. продовжувалася підготовка та запровадження стандартів медичних технологій у практику охорони здоров'я. Державні соціальні нормативи охорони здоров'я впроваджено в діяльність усіх лікувально-профілактичних закладів АР Крим, Житомирської, Івано-Франківської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Чернівецької, Чернігівської, Черкаської, Хмельницької, Донецької, Вінницької областей, м. Севастополя.

Ситуація, яка склалася в системі охорони здоров'я на селі, потребує: створення на державному рівні про-

грами, спрямованої на пріоритетний розвиток первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини; забезпечення кадрами закладів ПМСД; забезпечення обладнання відповідно до табелів оснащення закладів ПМСД; створення автоматизованих робочих місць для лікарів ПМСД; забезпечення лікарів ПМСД житлом, автотранспортом, стільниковими телефонами; удосконалення програми фінансування системи закладів сільської охорони здоров'я; вирішення питання розподілу обсягів надання медичної допомоги між первинним, вторинним і третинним рівнями та взаємодії між ними.

Протягом 2009 р. відкрито нові сімейні заклади охорони здоров'я: в АР Крим – 2 (57% від запланованого), Донецькій – 11 (31%), Житомирській – 3 (100%), Запорізькій – 4 (100%), Івано-Франківській – 3 (100%), Київській – 2 (100%), Кіровоградській – 1 (100%), Луганській – 2, Львівській – 20, Сумській – 2 та Чернігівській областях – 1.

Станом на 31.12.2009 р. кількість створених закладів ПМСД на засадах сімейної медицини становила 4404, що загалом на 176 закладів (4,12%) більше, ніж на кінець 2009 р. На їх базі функціонує 25 838 ліжок денного стаціонару. У зазначених закладах створено 10 003 дільниці, за якими закріплено 17 690 349 мешканців (14 978 147 дорослих та 2711 985 дітей віком 1–17 років). Кількість закладів ПМСД (фельдшерсько-акушерських пунктів, які обслуговують понад 1000 населення, сільських лікарських амбулаторій, дільничних лікарень тощо) скоротилась на 148 (або на 3,15%) – з 4856 у 2008 р. до 4708 у 2009 р.

З урахуванням регіональних особливостей продовжується поступовий перехід до системи медичної допомоги дітям за принципом сімейного лікаря. Охоплення дитячого населення обслуговуванням за принципом сімейного лікаря за вказаний період (у відсотках від загальної кількості дитячого населення) в регіонах коливалось у межах 8–72,8%. Найнижчі показники спостерігалися в Луганській (8%), Запорізькій, Донецькій (15%) областях, найвищі – у Закарпатській (72,8%), Волинській (60%) областях. У середньому відсоток охоплення дитячого населення обслуговуванням за принципом сімейного лікаря був недостатнім (близько 30%).

Наразі доведено позитивний вплив на здоров'я новонароджених спільного перебування матері і дитини в пологових стаціонарах. Майже в усіх регіонах України 95–100% ліжкового фонду родопомічних закладів переведено на спільне перебування матері та дитини.

За даними Міністерства праці та соціальної політики, в Україні функціонує 748 районних і міських територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів з 274 відділеннями медико-соціальної реабілітації, понад 900 відділень соціальної допомоги вдома, 270 стаціонарних відділень для тимчасового та постійного проживання. Працівники територіальних

центрів надають близько 40 видів послуг 700 тис. пенсіонерів. За даними з регіонів, у 2009 р. в Україні налічувалось 254 будинки-інтернати та пансіонати на 30 тис. ліжок-місць, в яких на повному державному забезпеченні перебувають громадяни похилого віку та інваліди.

Мережа медичних закладів для надання медико-соціальної допомоги особам з тяжкими хронічними психічними розладами включає: 39 психоневрологічних лікарень для лікування хворих, що втратили оселю та родинні зв'язки, на 5750 ліжок; 55 будинків інвалідів для дітей з розумовою відсталістю на 5575 ліжок; 8 відділень сестринського нагляду для осіб з тяжкими хронічними психічними розладами на 277 ліжок; 164 психоневрологічні інтернати (у системі соціального захисту) на 26 510 ліжок.

З метою подальшої реалізації державної політики в частині створення безперешкодного середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями Міністерством освіти і науки України розроблено План заходів на 2009–2015 рр. «Безбар'єрна Україна» (наказ Міністерства освіти і науки України від 25.08.2009 р. №785).

У переважній більшості регіонів України (за винятком Кіровоградської, Львівської та Сумської областей) за вказаний період створено кардіореєстри хворих на інфаркт міокарда. Станом на 31.12.2009 р. кількість хворих з цією патологією, введених у кардіореєстр, становила 32 284 тис. осіб (без даних Кіровоградської та Львівської областей).

В усіх регіонах хворі на цукровий діабет повністю охоплені диспансерним наглядом лікарів-ендокринологів, терапевтів і сімейних лікарів за місцем проживання, а також знаходяться під систематичним спостереженням лікарів суміжних спеціальностей – окулістів, хірургів, невропатологів. На 2009 р. загальний обсяг цільових видатків на лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, передбачено в сумі 234,7 млн грн, з яких 227,8 млн грн – на придбання препаратів інсуліну для лікування хворих на цукровий діабет.

У більшості областей України за вказаний період дорослі хворі на діабет забезпечені засобами для діагностики та лікування. Через брак коштів на придбання тест-смужок і глюкометрів у Івано-Франківській, Кіровоградській, Тернопільській, Сумській та Чернігівській областях цими засобами забезпечено лише 10%; 37%; 42%; 10,6%; 50% дорослих хворих відповідно. У м. Києві забезпечено безперебійне постачання інсулінів хворим на цукровий діабет згідно із заявками районних ендокринологів. На 31.12.2009 р. 35,3% хворих одержали вітчизняні інсуліни, 64,7% – іноземного виробництва.

Нові лікарні швидкої медичної допомоги в обласних центрах створюються дуже повільно. Минулими

роками таких лікарень відкрито 18, до них увійшли центри медицини катастроф та окремі відділення в обласних лікарнях, на які покладено функції швидкої медичної допомоги.

У 2009 р. лікарню швидкої медичної допомоги відкрито в м. Кіровську Донецької області. У Харківській області на базі центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф відкрито відділення політраум. У регіонах України створено 9 нових бригад швидкої медичної допомоги в сільській місцевості: Закарпатській (1), Одеській (3), Хмельницькій (3), Чернівецькій (2) областях. Відкрито 9 нових пунктів швидкої та невідкладної медичної допомоги в сільській місцевості Закарпатської (1), Сумської (1), Хмельницької (4), Чернівецької (2) областей та АР Крим (1).

Розроблено і затверджено положення про сільську лікарську дільницю, у якому обґрунтовано етапи надання медичної допомоги сільському населенню з визначенням структури та розмежуванням функцій закладів первинного, вторинного і третинного рівнів.

Забезпечено підготовку кадрів для сільських медичних закладів – сільських лікарських амбулаторій і фельдшерсько-акушерських пунктів.

В Україні надалі здійснюються заходи щодо забезпечення екологічної безпеки і підтримки екологічної рівноваги. Проводиться санітарно-епідеміологічна експертиза проектів будівництва радіотехнічних об'єктів. В Україні значна кількість радіотехнічних об'єктів не паспортизована. Це є однією з причин того, що в окремих місцях населених пунктів спостерігаються фонові рівні електромагнітних полів, які перевищують гранично допустимі.

Визначено нормативні вимоги щодо конструкцій будинків та звукоізоляції житлових і допоміжних приміщень із застосуванням сучасних звукоізоляційних матеріалів та виробів.

У більшості областей України проводився моніторинг стану акустичного забруднення населених пунктів.

За вказаний період Державна санітарно-епідеміологічна служба України обстежила 514 тис. об'єктів підвищеного епідризику, з них 62,0% (318,7 тис.) харчових об'єктів (у т. ч. молокозаводи), 7,5% водопровідних споруд тощо.

Порушення вимог санітарного законодавства реєструвалися на об'єктах у кожному 3-му обстеженні, тобто 147,8 тис. (28,8% від їх загальної кількості), що знаходилося практично на рівні 2008 р. (28%).

Проведено 775 тис. досліджень проб харчових продуктів, питної води, об'єктів довкілля за бактеріологічними показниками. З них не відповідали нормативам 24 тис. 606 проб (3,2% проти 3,4% порівняно з 2008 р.).

Протягом 2009 р. проведено державну санітарно-гігієнічну експертизу нових видів харчових продуктів

відповідно до вимог чинного законодавства. Здійснено постійний санітарно-епідеміологічний нагляд за продовольчою сировиною і продуктами харчування, умовами їх транспортування, зберігання та реалізації. Для забезпечення якості та безпеки харчової продукції і недопущення випадків вироблення підприємствами неякісної та небезпечної продукції з відхиленнями від вимог нормативної документації, а також розширення асортименту продукції рекомендовано для постановки на виробництво близько 1300 найменувань нових видів високоякісної харчової продукції. Розглянуто, затверджено та зареєстровано 600 рецептур і технологічних інструкцій на горілку та лікєро-горілочні вироби. Держспоживстандартом прийнято 151 стандарт, що стосується якості харчових продуктів і технології виробництва харчових продуктів. Розроблено «Порядок етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг». Співробітниками Міністерства аграрної політики України розроблено асортимент та технологічну документацію на виробництво консервованих продуктів на основі овочево-фруктової сировини для профілактичного харчування дітей із залізодефіцитною анемією.

Розроблено проект концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми стабілізації та розвитку виробництва вітчизняних продуктів дитячого харчування на 2010–2014 роки. Метою програми було створення сприятливих умов для стабілізації та розвитку виробництва вітчизняних продуктів дитячого харчування як загального, так і лікувально-профілактичного призначення.

За порушення санітарного законодавства на харчових об'єктах накладено 124 тис. 389 штрафів на посадових осіб, призупинено роботу 30 421 об'єкта, до слідчих органів надіслано 602 справи, 1657 справ передано для розгляду на адміністративних комісіях.

В Україні створено банк даних щодо переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Проведено комплексні та спеціальні спостереження на стаціонарних контрольних ділянках за станом ґрунтів з метою вивчення процесів трансформації та міграції біогенних і хімічних речовин у ґрунтах, а також розроблено прогностичні моделі. На промисловому рівні працювали технологічні установки, які знищують непридатні пестициди методом багатоконтурного пролізу.

Проведено комплексну інвентаризацію місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин. Державна санітарно-епідеміологічна служба України здійснювала санепіднагляд на підприємствах, які виконують роботи з радіоактивними відходами та захороненням цих відходів у спеціальних комбінатах Міністерства побутового обслуговування, які розташо-

вані в містах Києві, Дніпропетровську, Львові, Одесі, Харкові.

У вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації та наукових установах проведено дослідження та розробки, спрямовані на мінімізацію забруднення, відновлення та утилізацію небезпечних відходів, розроблення комп'ютерних систем щодо екологічного моніторингу місць їх утворення, зберігання та видалення.

У 2009 р. під контролем Державної екологічної інспекції та спеціальних підрозділів Міністерства охорони природного навколишнього середовища України завантажено та вивезено для знешкодження за межі України близько 500 т непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, зокрема, ТОВ «Елга» (м. Шостка, Сумська область) знешкоджено 1267 т непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин.

Розроблено та узгоджено паспорти на всі види технологічних відходів, реєстрові карти відходів виробництва, укладено договори на приймання та утилізацію промислових і побутових відходів, вивіз та захоронення відходів обов'язково погоджується з місцевими органами виконавчої влади, що унеможливило їх неконтрольоване розміщення у довкіллі.

У 2009 р. Україна вперше взяла участь у Європейському тижні імунізації «Попередити. Захистити. Щепити» (20–26 квітня). В усіх регіонах створено постійно діючі організаційні комітети за участю відповідних служб обласних управлінь охорони здоров'я. Європейський тиждень імунізації являє собою ініціативу, спрямовану на підвищення рівня інформованості та знань про керувані інфекції, переваги імунізації.

Затверджено постанову Кабінету Міністрів України від 18.02.2009 р. №108 «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення протиепізоотичних заходів, та переліку послуг спеціалістів ветеринарної медицини, які проводять ветеринарну практику, за здійснення обов'язкових або необхідних протиепізоотичних заходів та розмірів їх оплати». Поступово стабілізувалася епізоотична ситуація щодо сказу. У 2009 р. зареєстровано 1094 неблагополучні пункти (на 703 менше, ніж у 2008 р.), в яких захворіло 1254 тварини (на 917 хворих менше, ніж у 2008 р.).

Проблема захворюваності на соціально небезпечні хвороби є надзвичайно актуальною. Так, у 2009 р. рівень захворюваності на туберкульоз органів дихання становив 65,65 на 100 тис. населення, що на 7,5% менше порівняно з 2008 р., на ВІЛ-інфекцію – 27,17, що на 3,3% більше порівняно з 2008 р., на СНІД – 15,40, що на 5,5% більше порівняно з 2008 р.

В Україні, як і в інших країнах світу, вірус грипу А/Н1N1 Каліфорнія поширювався стрімко. Відмінність вірусу А/Н1N1 Каліфорнія від сезонного грипу полягає у тому, що хворіють та помирають від нього

люди віком до 50 років, тоді як від звичайного грипу понад 90% смертельних випадків припадало на людей у віці, старшому 55 років. Характерно, що перебіг захворювання ускладнюється у разі ожиріння, цукрового діабету, захворювань органів дихання, інших важких хронічних захворювань.

У ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМН України» в рамках виконання Загальнодержавної програми «Питна вода України» на 2006–2020 рр. розроблено та впроваджено:

- Проект Змін до Державних санітарних правил і норм «Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання».
- Проект ДСанПіН «Вода питна, призначена для споживання людиною. Гігієнічні вимоги та контроль».
- Проект ДСТУ «Вода питна централізованого питного водопостачання».
- Проект ДСТУ «Вода питна фасована та з пунктів розливу».
- ТУ У 29.2-34891687-003:2009 «Бювет активованої води БАВ-2» (затверджено МОЗ України від 14.10.2009 р. №05.03.02-07/64607).
- ТУ У 29.2-34891687-001:2009 «Установка очищення води БАВ» (затверджено МОЗ України від 17.02.2009 р. №05.03.02-06/7879).
- ТУ У 29.2-34891687-002:2009 «Універсальна мобільна установка з виробництва питної води «Десна-М» (затверджено МОЗ України від 28.07.2009 р. №05.03.02-07/46032).

За порушення вимог санітарного законодавства з питання забезпечення населення країни якісною питною водою Державна санітарно-епідеміологічна служба притягнула до адміністративної відповідальності 4341 відповідальну посадову особу; у слідчі органи направлено 100 справ, за 71 (71%) із них прийнято рішення щодо притягнення до відповідальності; для розгляду на адміністративних комісіях передано 75 справ; винесено 5264 постанови про припинення експлуатації об'єктів, із них на постійно – 767 (14,6%).

Державтоінспекцією Міністерства внутрішніх справ України спільно з Міністерством охорони навколишнього природного середовища України в червні 2009 р. організовано і проведено профілактичний захід «Чисте повітря», в рамках якого перевірено технічний стан майже 40,2 тис. транспортних засобів. При цьому виявлено 3,7 тис. одиниць автотранспорту з підвищеною токсичністю та димністю відпрацьованих газів двигунів, що становить майже 9,3% від загальної кількості перевірених транспортних засобів.

У зазначеному році в Україні на обліку знаходилося 44 429 джерел електромагнітних випромінювань, у т.ч. радіолокаційних станцій – 3038, з них не паспортизовані – 202 (6,6%), телетрансляторів – 364, з них не

паспортизовані – 37 (10,2%), телерадіол-передатчиків – 1129, з них не паспортизовані – 207 (18,3), передатчиків радіомовлення з частотною модуляцією (приймально-передавальних станцій мобільного стільникового та супутникового зв'язку) – 39 898, з них не паспортизовані – 4541 (11,4%). У 2009 р. не паспортизовані 4987 джерел електромагнітних випромінювань, що становить 11,2% проти 13,3% у 2008 р.

Міністерство надзвичайних ситуацій України розробило план (Комплексну програму) заходів щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи (робіт і послуг, пов'язаних з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій) у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2009–2011 рр. Здійснено інвентаризацію викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря та розроблено документи, які обґрунтовують обсяги викидів для зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення (ЗВ та ЗБ(О)В).

Протягом 2009 р. на атомних електростанціях України не зафіксовано жодного випадку перевищення адміністративно-технологічних і контрольних рівнів газоаерозольних скидів у навколишнє середовище. На підприємствах електроенергетики впроваджуються системи контролю викидів в атмосферу.

Визначено пріоритетними проекти науково-дослідних робіт, тематика яких відповідає вимогам Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», державних програм в галузі охорони здоров'я, галузевих пріоритетних інноваційних напрямів і передбачає розробку нових медичних технологій, спрямованих на підвищення якості надання ме-

дичної допомоги населенню та інноваційний розвиток галузі.

Усього за вищезазначений період виконувалося 40 фундаментальних наукових досліджень у сфері профілактичної та клінічної медицини (з них 12 завершено), 173 прикладні (55 завершено), 23 наукові роботи – у рамках чотирьох державних цільових програм у сфері профілактичної та клінічної медицини.

Висновки

1. Зібрано, проаналізовано і узагальнено інформацію про стан виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» у 2009 р. за 8 методологічно поєднаними блоками: державна політика у сфері охорони здоров'я; здоров'я населення; захворюваність населення на найбільш поширені хвороби; організація медичної та соціальної допомоги; фінансові, кадрові, медикаментозні та технічні ресурси охорони здоров'я; діяльність санітарно-епідеміологічної служби; профілактична спрямованість та формування здорового способу життя; інформатизація та наукове забезпечення охорони здоров'я.
2. Моніторинг виконання заходів зазначеної програми проводитиметься і надалі. Аналіз стану виконання всіх заходів за її підсумками планується на 2012 р.

Перспективи досліджень полягають у подальшому проведенні моніторингу стану виконання заходів Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» у 2010–2011 рр.

Список літератури

1. *Заходи* щодо виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки / Міністерство охорони здоров'я України, Академія медичних наук. – К.: ДМП «Полімед». – 2002. – 131 с.
2. *Методологічні та методичні підходи до реалізації Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації». З досвіду виконання програми та координації цієї роботи: методичні рекомендації* / за ред. В. М. Пономаренка. – К., 2007. – 35 с.
3. *Методологічні, методичні та організаційні аспекти моніторингу виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки* / В. М. Пономаренко [та ін.] // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2003. – №4. – С. 5–10.
4. *Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки: постанова Кабінету Міністрів України №14 від 10.01.2002 р.* [Електронний документ]. – Шлях доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. *Про затвердження національного плану розвитку охорони здоров'я на період до 2010 року: постанова Кабінету Міністрів України №815 від 13.06.2007 р.* [Електронний документ]. – Шлях доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. *Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки – крок до реформування галузі: матеріали конференції* / Міністерство охорони здоров'я України, Укр. ін-т громадського здоров'я, Управління охорони здоров'я Закарпатської облдержадміністрації. – К., 2006. – 208 с.
7. *Оцінка виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки.* – К., 2006. – 204 с.

**Межотраслевая комплексная программа
«Здоровье нации» на 2002–2011 гг.:
результаты выполнения в 2009 году**

Е.Р. Сытенко, В.И. Аксенова, Т.Н. Смирнова (Киев)

Представлены основные результаты выполнения мероприятий Межотраслевой комплексной программы «Здоровье нации» на 2002–2011 гг. (по итогам 2009 г.).

Ключевые слова: мониторинг, результаты выполнения Межотраслевой комплексной программы «Здоровье нации», мероприятия.

**The intersectoral comprehensive program
«Health of the nation» for 2002–2011:
results of performance in 2009**

O.R. Sytenko, V.I. Aksenova, T.M. Smirnova (Kyiv)

The basic results of performance measures of the Intersectoral comprehensive program «Nation's health» for 2002–2011 (on results of 2009) have been submitted.

Key words: monitoring, results of performance measures of the Intersectoral comprehensive program «Nation's health», measures.

Рецензент: д-р наук з держ. упр. Н.П. Кризина.